

ЩУЦЬКА Юлія,
здобувач освітнього рівня «магістр»
Донецького державного університету внутрішніх справ
науковий керівник: КАДАЛА Віталій,
доцент кафедри господарсько – правових
дисциплін та економічної безпеки
Донецького державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВПЛИВ ВОЄННИХ ДІЙ НА ДІЯЛЬНІСТЬ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Діяльність страхових організацій в умовах воєнної російської агресії проти України зазнала суттєвих змін, котрі позначилися на формуванні стратегії їх майбутнього розвитку. У зв'язку з цим законодавець ввів деякі зміни до правового регулятора з метою пом'якшення умов їх функціонування. Провідне місце в зазначеному процесі варто відвести Національному банку України (далі – НБУ), який надав змістовні роз'яснення в сфері функціонування страхових організацій. Враховуючи погіршення економічної ситуації в країні з огляду на негативний вплив воєнного стану, страхові організації не стали виключенням. По – перше по причині практичної неплатоспроможності громадян, що практично звело нанівець їх звернення до страхових послуг. Крім того, більшість проблематичних питань громадян не отримали підтримки з боку страхових організацій в контексті визнання події як страхового випадку, що в свою чергу вплинуло на погіршення ситуації на ринку страхових послуг.

Як свідчать дослідження, фінансова спроможність страховиків у воєнний час прямо залежить від якості та структури їх активів і запасу капіталу у довоєнний період. Усі компанії потерпають від військових дій на території України. Так, суттєво знизилися обсяги продажів, особливо через роздрібні канали, є багато запитів від клієнтів на відтермінування чергових платежів та розірвання договорів страхування.

У зв'язку з переміщеннями, тимчасовим захопленням територій, фізичним знищенням об'єктів нерухомості скорочується кількість центрів обслуговування клієнтів страховиків. Проблемними є організація врегулювання

страхових випадків у регіонах, де ведуться бойові дії, проведення оглядів транспортних засобів, отримання та належне оформлення оригіналів документів для подання страховику з метою отримання страхової виплати, виклик поліції на місце ДТП [1].

Варто зазначити, що страхові компанії відзначають значне зниження надходжень страхових платежів, фіксуються обмеження в діяльності компаній, пов'язані зі складнощами організації зв'язку та роботи персоналу, ускладненим доступом до офісів та оригіналів документів. Усе це ускладнює здійснення страхових виплат, особливо внаслідок смерті осіб, застрахованих на окупованих територіях. Отже, війна та бойові дії вносять принципові корективи і до стану справ у сфері страхування.

Як стверджує Р. Антонів [2] війна в Україні належить до форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), що окремо засвідчила Торгово - промислова палата. Страхування не становить жодного винятку в контексті форс-мажорних обставин – сторони договору страхування можуть посилатися на дію таких обставин, як на підставу звільнення їх від відповідальності за невиконання умов договору (відповідні форс-мажорні застереження з посиланням на війну на практиці завжди включаються до договорів страхування). При цьому Р. Антонів [2] звертає увагу на існування двох ключових моментів:

по-перше, дія форс-мажорних обставин не звільняє сторону від обов'язку за договором, а лише є легітимною підставою відстрочити виконання такого обов'язку до закінчення їх дії та не понести відповідальності за таке прострочення (у вигляді штрафних санкцій);

по-друге, лише факт проведення бойових дій чи запровадження обмежень воєнного часу не звільняє сторону від відповідальності, якщо такі обставини прямо не перешкоджають особі фізично чи юридично виконати конкретний обов'язок за договором (наприклад, сплатити кошти).

Очевидним є те, що саме за таких обставин, страховик може затримати страхову виплату (з дотримання процедури повідомлення про форс-мажор і

його підтвердження), але муситиме здійснити її, коли дія обставин форс-мажору на нього припиниться.

Слід звернути увагу на те, що НБУ як регулятор на ринку страхових послуг, 27 лютого 2022 року рекомендував страховикам спростити процедуру врегулювання випадків, що мають ознаки страхових, шляхом максимального використання електронних документів і копій необхідних документів у разі неможливості або ускладнення можливості отримання їх оригіналів, а також застосовувати інші засоби дистанційного врегулювання страхових випадків[3].

Справедливо відзначає Л.Бурбель [3] сьогодні більшість ритейлових договорів страхування, що уклалися на українському ринку, не передбачає покриття збитків, завданих унаслідок воєнних дій. Страхування таких ризиків здійснювалося страховиками переважно тільки в корпоративному сегменті та обмежено через складність процесу андеррайтингу, високу вартість та незначну ємність українського ринку для страхування й перестрахування воєнних та інших катастрофічних ризиків. У світі обмежена кількість страховиків здійснює страхування та перестрахування воєнних ризиків. Адже вони використовують спеціальні умови їх страхування. Беззаперечним є той факт, що із початком війни отримання перестрахового захисту для воєнних ризиків та відповідно укладення таких договорів страхування стало зовсім неможливим, бо для України війна перестала бути ризиком, а перетворилась на реальність.

Таким чином, незважаючи на війну в Україні, ринок страхування продовжує працювати. Значну допомогу в його діяльності надають фахівці НБУ. Перш за все, шляхом здійснення постійного діалогу з учасниками ринку страхування та оперативного реагування на його потреби. Найбільші страхові компанії України з початку російського вторгнення підтвердили чинність договорів страхування та свої зобов'язання з відшкодування за страховими випадками. Натомість, як правило, страховики не покривають «воєнні» ризики та виключають зони бойових дій і неконтрольовані урядом терени з території страхування. Невизначеність таких зон і територій може бути підставою для

спорів зі страховиками, що зараз вимагає завчасної комунікації між сторонами договорів щодо цього питання.

Список використаних джерел

1. Під час дії воєнного стану ринок страхування продовжує працювати – результати опитування: медіа – портал НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voennogo-stanu-rinok-strahuvannyaprodovjuye-pratsyuvati--rezultati-opituvannya>
2. Антонів Р. Страхування під час війни. Що змінюється у страхуванні з введенням воєнного стану? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760/>
3. Бурбель Л. Шість головних викликів, з якими зустрівся страховий ринок упродовж шести місяців війни. Інформаційне агентство: Інтерфакс Україна. 2022. URL:<https://interfax.com.ua/news/blog/856594.html>